

Stowarzyszenie Ochrony
Krajobrazu i Architektury Sudeckiej
ul. Marii Skłodowskiej-Curie 5c
58-540 Karpacz
nr KRS 0000313436

Karpacz, 08.08.2023 r.

Rada Miejska Karpacza
ul. Konstytucji 3 Maja 54
58-540 Karpacz

Wniosek o uchwalenie Użytku ekologicznego „Jesionowe Błota i Świętojański Las nad Płomnicą”

W związku z pożarem, jaki miał miejsce 25 lipca 2023 r. i zniszczeniem fragmentu lasu stanowiącego siedlisko priorytetowe 91E0, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe chronione w Unii Europejskiej oraz na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (z późn. zm.) i art. 44.1. tej samej ustawy, który wskazuje, że ustanowienie Użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy, wnioskujemy o utworzenie w Karpaczu Użytku o nazwie „**Jesionowe Błota i Świętojański Las nad Płomnicą**”. Wnosimy również o przeprowadzenie wizji lokalnej terenu, którego dotyczy projekt utworzenia Użytku ekologicznego. Oświadczamy jednocześnie, że przygotowany wniosek, jak wynika z jego treści, jest wnioskiem, a nie petycją.

Uzasadnienie

W art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. zawarta jest definicja użytku ekologicznego, której treść, że „Użytkami ekologicznymi, są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin,

zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania” odpowiada zaproponowanemu przez nas obszarowi. Działki wchodzące w skład Użytku ekologicznego są wyłączną własnością Gminy Karpacz. Zgodnie z art. 44.1.3a i 3b projekt uchwały w powyższej sprawie wymaga uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w trybie art. 106 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

Użytek ekologiczny wymieniony we wniosku, położony między strumieniem Płomnicą a ul. M. Skłodowskiej-Curie, w północno-wschodniej części Karpacza, na obszarze 1,37 ha posiada wybitne walory przyrodnicze potwierdzone specjalistycznymi ekspertyzami. Zasluguje na ochronę ze względu na pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Na małej powierzchni zawiera, zgodnie z definicją, naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje, a także miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Dodatkowo jest fragmentem krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługującego na ochronę, ze względu na jego walory widokowe i estetyczne. Posiada niewielką powierzchnię, ale ma szczególne znaczenie pod względem przyrodniczym. W jego skład wchodzi cztery działki o numerach: 659/4 (o pow. 454 m²), 659/5 (pow. 213 m²), 569/6 (pow. 6002 m²) i 647/2 (pow. 6998 m²) położone w obrębie 0003. Wszystkie działki, o łącznej powierzchni 13 667m² są własnością miasta.

Według Uchwały nr XXI /131/03 Rady Miejskiej w Karpaczu z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Jednostki E - Strefa Turystyczna, działki wchodzące w skład Użytku są oznaczone jako: **RZ** - tereny łąk i zieleni niskiej oraz **RL** – tereny lasów ochronnych i zadrzewień, Na jednej działce - nr 659/6 - wąski pas znajdujący się na stromej skarpie nad korytem Płomnicy oznaczony jest jako **MN** – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Jest to fragment trudny do zabudowy, wchodzący w skład lasu łęgowego, siedliska priorytetowego w Unii Europejskiej.

Obszar przewidziany do objęcia Użytkiem ekologicznym został wpisany 26 lutego 1980 r. do rejestru zabytków - nr A/1367/606/J) - ze względu na układ urbanistyczny. Ochronie podlegają, zapisane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla jednostki E - Strefa Turystyczna następujące elementy układu przestrzennego kształtujące krajobraz kulturowy terenu: ciągi przyrodnicze cieków naturalnych wraz z kamiennym obmurowaniem

brzegów; umocnienia terenowe, groble kamienne wraz z ciągami zieleni; drogi - z krajobrazowym, dostosowanym do topografii terenu i swobodnym ich przebiegiem; oraz zespoły leśne (ekosystemy leśne, parki leśne).

Cały obszar wchodzący w skład Użytku ekologicznego charakteryzuje się mocno zróżnicowaną rzeźbą terenu. Prawy brzeg Płomnicy, będący dopływem rzeki Łomniczki, z którym graniczy Użytek, położony jest na wysokości ok. 590 m n.p.m. w okolicy mostku przy ul. Zacisznej. Obszar wzdłuż którego płynie Płomnica, otaczają kilkumetrowe skarpy przechodzące w las bukowy na wysokości 600 m n.p.m. W obrębie Użytku ekologicznego można wyróżnić dwie charakterystyczne części: „Świętojański Las” oraz „Jesionowe Błota” z lasem łągowym.

Świętojański Las, położony na działce nr 647/2, o powierzchni 6998 m² rośnie na glebach brunatnych, prawdopodobnie częściowo bielcowanych. W skład jego drzewostanu, zróżnicowanego wiekowo wchodzi drzewa liściaste i iglaste, z przewagą buka pospolitego, klonu jaworu oraz świerka pospolitego. Miejscami występuje jarzab pospolity oraz leszczyna pospolita. W runie są obecne gatunki kwaśnolubne (kosmatka gajowa, szczawik zajęczy, przęta purpurowa, trzcinnik leśny). Występująca fragmentami warstwa mszysta zawiera w swoim składzie płonnik strojny, rokit cyprysowaty oraz częściowo objęty ochroną gatunkową widłozęb miotlasty (Malicki 2021). Innymi gatunkami występującymi w poszyciu są: zawilec gajowy, ziarnopłon wiosenny, gajowiec żółty, miodunka ćma, przetacznik ożankowy, barwinek pospolity, konwalia majowa i borówka czernica. Wśród grzybów wyróżnia się sromotnik bezwstydnny i gwiazdosz potrójny. **Skład gatunkowy występujących roślin wskazuje na zbiorowisko naturalne dla regla dolnego – są to chronione kwaśne buczyny (siedlisko 9110).** Drzewostan ma status lasu ochronnego, podobnie jak wszystkie lasy w Gminie Karpacz. **Do najbardziej widowiskowego zjawiska przyrodniczego, jakie można obserwować w tym miejscu są, na przełomie czerwca i lipca wieczorne loty “robaczek świętojańskich”.** Wczesnym latem, przy sprzyjającej pogodzie las błyszczy setkami światełek wysyłanych przez iskrzyki i świetliki, które przy pomocy żółtozielonych impulsów przywabiają płeć przeciwną. Dzięki komórkom świetlnym w odwłoku, chrząszcze sygnałami nadają specyficzne kody. Wilgotna ściółka lasu sprzyja rozwojowi owadów, które przez okres dwóch tygodni odnajdują się w migocącym tańcu. Przed wzrokiem obserwujących odbywa się niezwykle zjawisko widoczne ze ścieżki biegnącej przez las i z ul. Marii Skłodowskiej-Curie. Istnieje ono w naturze bez ingerencji człowieka i nie wymaga

żadnych dodatkowych nakładów (podobnie jak łąki krokusowe w Tatrach). Wieczorny spacer wzdłuż ulicy i ścieżki pokazuje piękno oraz wyjątkowość tego miejsca.

Obszar Świętojańskiego Lasu łączy się z terenem lasu łęgowego i **Jesionowymi Błotami** położonymi wzdłuż strumienia Płomnica. Jesionowe Błota znajdują się w głębokim obniżeniu sięgającym potoku Płomnica, a od Świętojańskiego Lasu oddziela je skarpa o wysokości dochodzącej nawet do 9 m. Szerokość płaskiego terenu od skarpy do brzegu Płomnicy wynosi ok. 60 m, na wysokości 594 m n.p.m. W centralnym punkcie znajduje się obszar źródliskowy, tworzący rozlewisko u podnóża wysokiej skarpy. Zasilają je źródła i wysięki ze zbocza umiejscowione w kilku punktach terenu. Nadmiar wody spływa jednym ujściem do Płomnicy. Drugi, wcześniej czynny odpływ jest obecnie suchy. W rozlewisku i na jej bagnistym brzegu rosną różne gatunki roślin, wśród których najliczniej występuje manna jadalna. Natomiast w najbliższym otoczeniu (w tym na wysepce) występują rośliny typowe dla łągów. Najbardziej charakterystycznymi drzewami tego miejsca są jesiony wyniosłe o wysokości przekraczającej 20 metrów. Kilkanaście jesionów o imponujących rozmiarach znajduje się po wschodniej stronie rozlewiska, w dolnej części skarpy. Drzewostan Jesionowych Błot uzupełnia klon jawor i brzoza brodawkowata. Dobrze jest rozwinięta warstwa krzewów, wśród których wyróżnia się dziki bez czarny i koralowy oraz wierzba iwa i wierzba szara. W runie występują gatunki wilgociolubne (śledziennica skrętolistna, niecierpek pospolity, gwiazdnica gajowa i skrzyp leśny) oraz rośliny azotolubne (kuklik pospolity, świerząbek owłosiony, pokrzywa zwyczajna i podagrycznik pospolity). **Jest to chronione i priorytetowe siedlisko 91E0 – łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe** (Malicki 2021). Cały obszar, podobnie jak brzeg Płomnicy położony jest na madach rzecznych, ale na terenie mocno zamulonym występują przypuszczalnie gleby glejowe. Na niewielkim fragmencie błotnistego brzegu pojawiła się roślina synantropijna – rdestowiec sachaliński. Obszar bagienny, łącznie ze strumieniem Płomnica, który zachował w większości charakter żywiolowego górskiego potoku z nieuregulowanym brzegiem i zakolami, stał się wodopojem dla różnych gatunków dzikich zwierząt.

Przedstawiony obszar Użytku ekologicznego obok bogatej szaty roślinnej posiada również zróżnicowany świat zwierzęcy. Na całym terenie można spotkać sarny, jelenie, lisy, jeże, zające, kuny, borsuki, dziki, a nawet gronostaje. W Świętojańskim Lesie swoje miejsce znalazły, nie tylko iskrzyki i świetliki, ale także wiewiórki, dzięcioły, puszczyki, orzechówki i słowiki. Na drogach i ścieżkach wieczorami można dostrzec przelatujące nietoperze,

z łąkowych zarośli słychać dźwięki derkaczy, a na niektórych drzewach w ciągu dnia widać gniazdujące sroki i sójki. Spotkać też można pełzające padalce i jaszczurki. W bardziej wilgotnych miejscach skrywają się żaby (np. trawna) i ropuchy szare. Różnorodne gatunki zwierząt znajdują tu schronienie dla siebie i swojego potomstwa oraz miejsce żerowania.

Wnioskowany obszar jest silnie zagrożony i narażony na dewastację z powodu zamiarów inwestycyjnych, które wciąż się pojawiają w różnych wersjach - chodzi m.in. o budowę na tych terenach nowych obiektów, np. pomysł wycięcia lasu o statusie lasu ochronnego pod budownictwo komunalne, mimo że miasto Karpacz w Raportach o stanie Gminy za 2018 i 2019 r. przewidziało inne działki do tych celów. Gmina Karpacz dysponuje również niezalesionymi gruntami zaopatrzonymi w infrastrukturę, (w tym sieć wodno-kanalizacyjną), które mogą być przeznaczone na budownictwo komunalne i mieszkaniowe.

Realizacja tych planów spowoduje nieodwracalne zniszczenie siedlisk chronionych w Unii Europejskiej. Doprowadzi do degradacji przyrodniczej, zacierania różnorodności form geomorfologicznych i różnorodności biologicznej.

Do innych zagrożeń obszaru należą dzikie wysypiska odpadów, nielegalna wycinka drzew i nadmierny ruch turystyczny spowodowany organizacją imprez masowych na sąsiednich działkach bez wystarczającej liczby toalet, koszy na śmieci oraz generujący wielodniowy i całonocny hałas przekraczający dopuszczalne normy.

Na podstawie wyników projektu unijnego MaGICLandscapes „Zarządzanie Zieloną Infrastrukturą w Krajach Europy Środkowej” prowadzonego przez Karkonoski Park Narodowy w okresie od 2017 do 2020 r., którego rezultatem była opracowana zielona strategia oraz plany działań dla Karkonoszy i Kotliny Jeleniogórskiej (Zielona strategia... 2020) można określić, że trzy, spośród sześciu wyzwań rozwojowych dotyczą opisanego Użytku ekologicznego. Chodzi o utrzymanie łąk i zachowanie bioróżnorodności, troska o ekosystemy wodno-błotne oraz wdrożenie zielonej infrastruktury w proces planowania. W opracowaniu podkreślono, że z dostępnych dokumentów, dotyczących rozwoju karkonoskich gmin tylko w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego można odnaleźć odniesienia dotyczące kształtowania i ochrony zielonej infrastruktury. Brakuje natomiast uwzględnienia w nich drobniejszych składników przestrzeni przyrodniczej, pełniących ważne role ekosystemowe, takich, jak zadrzewienia śródpolne i przydrożne, małe zbiorniki wodne pełniące funkcje retencyjne, mokradła oraz tereny źródliskowe. Należy podkreślić, że wszystkie powyższe elementy zawiera obszar

planowanego Użytku ekologicznego i można je uwzględnić w pracach nad nowym studium dla Karpacza, a następnie przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Mimo że w granicach administracyjnych Karpacza znajduje się Karkonoski Park Narodowy i Lasy Państwowe, to na obszarze zainwestowanym miasta obszary zieleni gwałtownie się kurczą. Przeinwestowanie Karpacza jest niepodważalnym faktem, ze wszystkimi tego konsekwencjami: dewastacją terenów zielonych i leśnych, w tym z przeznaczaniem ich pod zabudowę, zatłoczeniem miasta, wielkimi problemami w ruchu komunikacyjnym oraz okresowymi brakami wody. W takiej sytuacji ochrona lasów i zadrzewień, obszarów bagiennych, naturalnych zbiorników wodnych wraz z ich bioróżnorodnością jest koniecznością dla przyszłości Karpacza, po to, aby nie stracił atrakcyjności przyrodniczej i swojego wyjątkowego charakteru górskiego kurortu.

Proponowany Użytek ekologiczny nie rodzi skutków finansowych dla miasta - poza postawieniem tablic informacyjnych – jednej lub dwóch, o łącznej wartości ok. 5 tys. zł. Inne, uzupełniające tablice, na przykład edukacyjne mogłyby zostać umieszczone dodatkowo, w ramach budżetu obywatelskiego. Przedstawiony teren wymaga prowadzenia regularnych prac porządkowych, w tym uprzątnięcia resztek po dwóch zrujnowanych szopach dawnej stolarni: pogorzelska po jednej, spalonej w pożarze w lipcu 2023 r. i drugiej, częściowo zawalonej i zdemolowanej. Takie prace mogłyby odbywać się w ramach wiosennych porządków, jakie na tych działkach corocznie prowadzi Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej. Obszar przewidziany do objęcia ochroną w postaci Użytku ekologicznego wymaga też oszacowania strat w drzewostanie spowodowanego pożarem. **Podczas pożaru spaleni i uszkodzeniom uległo kilkanaście drzew** (częściowo widoczne na załączonych zdjęciach).

Zgodnie z art.45.1. Ustawy o ochronie przyrody postulujemy wprowadzenie następujących zakazów:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;

- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno- błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

Ochrona terenu w formie użytku ekologicznego mogłaby służyć udostępnieniu tego miejsca mieszkańcom i turystom. Opisany obszar może stać się ciekawym szlakiem spacerowym - miejscem spędzania wolnego czasu - dla przebywających w Karpaczu gości i mieszkańców. Trasa turystyczna mogłaby rozpoczynać się przy ul. Zacisznej, następnie bieć przez drewniany mostek na Płomnicy i dalej przez Świętojański Las, wzdłuż ul. M. Skłodowskiej-Curie, aż do ścieżki wykonanej w ramach budżetu obywatelskiego, przecinającej kompleks łąk na Skalnym, w kierunku górnej krawędzi Kruczych Skał lub ich podnóża nad brzegiem Płomnicy. Równocześnie stałaby się atrakcyjnym fragmentem zielonej infrastruktury Karpacza oraz spełniałaby rolę edukacyjną, prezentując walory poznawcze chronionych siedlisk przyrodniczych. Nadanie formy ochrony przewidzianej ustawą o ochronie przyrody dla tego obszaru wpłynęłoby hamująco na dewastację tego terenu, której szczególnym przejawem był pożar z 25 lipca 2023 r. i trudne do oszacowania jego skutki.

W związku z powyższym wnioskujemy o pozytywne rozpatrzenie naszej propozycji.

Załączniki:

1. Wykaz źródeł
2. Mapka obszaru,
3. Zdjęcia proponowanego Użytku ekologicznego wykonane w lipcu i sierpniu 2023 r. 8 szt.